

سنت‌گرایان صد علم نیستند

در ابتدا خوب است بدانیم که چیزی که از آن تحت عنوان سنت‌گرایی تعبیر می‌کنیم از کجا و کی به وجود آمده است. لفظ سنت‌گرایی در زمان رنسانس به وجود آمده است، اما پسوند «گرایی» را اولین بار آقای هوشیار استفاده کرد و دکتر آریان پور آن را گسترش داد. البته بنده اصلاً این لفظ را دوست ندارم و با آن تا به حال کنار نیامده‌ام؛ اگر چه امروزه از آن بسیار در کنار هر کلمه‌ای استفاده می‌شود. این تعبیر باعث شده تا ما سنت و مدرنیته را بد فهم کنیم.

سنت‌گرایی در اروپا به وجود آمده و از آن مسلمانان اروپاست. آنها به چیزی توجه داشتند که در تاریخ تفکر ما مهم بوده ولی ما به آن کمتر توجه کرده‌ایم. نکته مهم اینکه سنت‌گرایی در زمان مدرن به وجود آمده پس عنصر سازنده سنت‌گرایان این است که آنها درباره مدرنیته نظر دارند و بر سر این بحث می‌کنند که تجدد با امر قدسی چه کار کرده است و امر قدسی در عالم جدید چه جایگاهی دارد. آیا در عالم جدید افق قدسی پوشیده نشده است و اگر پوشیده شده برای آن چه باید کرد؟

سنت‌گرایان وقتی درباره سنت حرف می‌زنند، منظورشان آداب و رسوم نیست، بلکه آن را به حکمت خالده تاویل می‌کنند. به بیان دیگر سنت‌گرایان به نوعی به معنی سنت کمک می‌کنند. سنت در آثار دکتر نصر می‌شود فلسفه اسلامی و در آثار گنون می‌شود عرفان. سنت‌گرایان کاری که می‌کنند این است که از ظاهر به باطن سیر می‌کنند و این سیر را نمی‌توان نادیده گرفت. به همین دلیل هم باید برای سنت عمق بیشتری قائل شویم. سنت، عادت، فکر، علم و ... نیست، بلکه زدایی است که در اندرون ما شنیده شده و ما را راه می‌برد.

متأخران سنت‌گرایی که نامدارترین آنها دکتر نصر است ما را توجه داده‌اند که به سهروردی، ابن سینا و قصه‌های عرفانی که بزرگان نوشته‌اند نگاه کنیم. کتاب «المجمع بین رأی المحکمین» کتاب عجیبی است

که نه می توان آن را رد کرد و نه قبول. سنت گرایان با کلیت مدرنیته مشکل دارند ولی با علم مشکلی ندارند. مثلاً خود دکتر نصر در دانشگاه فیزیک خوانده اند و درباره علوم چون زیست شناسی و فیزیک و... هم نظر داده اند. نزاع سنت گرایان، نزاع با اهل علم و بیولوژی نیست، بلکه در پی این سوال اند که مدرنیته با دین چه کار دارد و اتفاقاً این سوالی است که برای من هم ۶۰ سال است که مطرح است.

دین با فیزیولوژی و پزشکی مخالفتی ندارد، بلکه مسئله سنت گرایان به ماهیت مدرنیته مربوط می شود. مثلاً اینکه آیا مدرنیته مجالی به جلوه و تجلی امر قدسی می دهد یا خیر. خلاصه اینکه سنت گرایی هرچه بوده از زمان رنه گنون که معرف آن به ما دکتر نصر بوده در ما اثر گذاشته است.